

Foto: Suvad Mrkonjic

Efter 18 år i eliten - nu slocknar strålkastarna

I hela sitt vuxna liv har han varit fotbollsspelare - nu väntar en jakt på en ny identitet.

Samtidigt slår tysk fotboll larm om före detta stjärnor som totalt tappat fotfästet.

SPORT-Expressens Johan Orrenius har följt Mattias Jonson under den första veckan av hans nya liv.

- **In med Jonson!** In med Jonson!

Det är den sista omgången i allsvenskan och på Stadion står det 1-1 mellan Djurgården och Gefle. När slutkvarten närmar sig har gästerna tagit över spelet. Normalt hade det inneburit missnöjda rop från hemmapubliken, men majoriteten av de 10 224 åskådarna följer inte ens bollen. I stället tittar de mot löparbanan, bakom Djurgårdens mål, där en 37-årig man i skägg värmer upp.

- In med Jonson! In med Jonson!

För sista gången i karriären ska Mattias Jonson spela en tävlingsmatch i fotboll. Kroppen håller inte för mer än några minuter. Höger lår har brustit 20 gånger på baksidan och fem gånger på framsidan. Det bakre korsbandet i vänster knä har gått av, två inre ledband är skadade, ljumskarna har han opererat två gånger...

- In med Jonson! In med Jonson!

Med knappt tio minuter kvar har Djurgårdens tränare Magnus Pehrsson ett byte kvar att göra. Tänk om han sätter in Jani Lyyski i stället! Men nej, där kommer tecknet till Jonson. Fansen reagerar direkt och börjar jubla och Mattias Jonson tar av sig överdragskläderna och ställer sig vid sidlinjen. Där blir han stående ett bra tag. Ute på planen är spelarna snälla mot varandra i närmkamperna och lyckas dessutom hålla bollen innanför linjerna en lång stund.

- Ut med bollen! Ut med bollen!

Det blir Pa Dembo Touray som förlöser massan. Den store målvakten vräker helt enkelt ut bollen över sidlinjen och med fem minuter kvar byts så Mattias Jonson in. Två lyckade bollkontakter hinner han med innan domaren Stefan Johannesson blåser av hans karriär.

En knapp timme senare står Mattias Jonson utanför Djurgårdens omklädningsrum med en skara journalister framför sig. Han får prata om publikens hyllningar, om känslorna och om säsongen som har varit. Men den vanligaste frågan lyder:

- Vad ska du göra nu då?

- Ja, säger Mattias Jonson. Jag vet inte. Jag har väl några funderingar. För ju lite diskussioner med Djurgården. Vi får se.

- Men har du någon dröm så där?

- Ja, du. Få ett jobb.

Det tyska spelarfacket har gått ut med en varning. Enligt deras

beräkningar är 20-25 procent av de gamla fotbollsproffsen i dag pank, eller till och med skuldsatta. Spelarfackets ordförande Ulf Baranowsky kan berätta många historier om före detta stjärnor som fastnat i lyxfällan under karriären - utan att ha haft en tanke på det liv som kommer sedan.

- Vi har gjort noggranna undersökningar, säger Ulf Baranowsky. Räkningar man in spelare från andra- och tredje-ligan är andelen som får finansiella problem efter karriären över 30 procent. Men du har även stora stjärnor, som Ailton.

2004 var brassen Ailton skyttekung i det Werder Bremen som blev tyska mästare. Han var också den första utlänningen att bli vald till årets spelare i Tyskland. Ailton älskade berömmelsen och levde som en kung. När han inte spelade fotboll ägnade han sig åt en närmast manisk lyxkonsumtion och var besatt av att hela tiden köpa det dyraste: oavsett om det gällde bilar, möbler eller kläder.

Brassens fartblindhet slutade med en ekonomisk kollaps och i dag är Ailton ångerfull.

- Det gick inte en vecka utan att jag spenderade åtminstone 5 000 euro enbart på kläder, säger Ailton till tyska Bild.

Ett annat tyskt exempel berör den före detta landslagsmålvakten Eike Immel. För att kunna betala sina stora skulder har Immel tvingats söka sig till dokusåpor med namn som "Djungelkampen" och "Jag är en kändis! Ta mig härifrån!"

Ulf Baranowsky på det tyska spelarfacket suckar.

- Utbildning, säger han. Mer utbildning och färre lyxbilar. Det vore en önskvärd utveckling.

Utbildning, ja. Mattias Jonson var egentligen inte ett dugg sugen på att sätta sig i skolbänken igen. Och något vanligt jobb vid sidan om fotbollen hade han inte haft sedan han arbetade på Team Sportia i Örebro 1993.

- För att vara ärlig, säger han. Förra året, min näst sista säsong, hade jag inte en aning om vad jag skulle göra. Hela min identitet låg i att vara "fotbollsspelaren Mattias Jonson". Vad skulle jag vara utan den?

Men så dök Ronald Åman upp med en broschyr.

Ronald Åman är själv gammal fotbollsspelare och har även suttit i Djurgårdens styrelse. 2003 skissade han tillsammans med RF på ett projekt som kallades "Livet efter livet". Åman beskriver det som "en god idé som aldrig sjösattes" men han brinner fortfarande för frågan om vad som händer för en elitidrottare när strålkastarna släcks ner.

- Ofta händer ingenting, säger Åman. Det kan handla om rena existentiella kriser. Du har den rent ekonomiska biten, men också tomheten som kan uppstå. En känsla av att inte längre vara betydelsefull.

När Ronald Åman fick höra talas om en ny utbildning i Sverige, Cruyff Institute, som främst riktade sig till idrottare i slutet av sina karriärer kontaktade han Mattias Jonson. Först var Jonson skeptisk, men efter ett informationsmöte ändrade han uppfattning

Nu har han pluggat sedan i mars och under sin sista allsvenska säsong kombinerat glidacklingar med föreläsningar. Klasskamrater är bland andra Peter Forsberg och Magdalena Forsberg.

- En elitidrottare samlar på sig många erfarenheter - men inga som syns på CV:t, säger Anders Sewerin på Cruyff Institute. Man kan tycka att en sådan som Peter Forsberg inte skulle behöva gå en utbildning, men han är jätteambitiös.

Mattias Jonson beskriver studierna som tuffa men givande. Han skämtar också om "alla timmar han har fikar bort under åren."

- I stället för latte på Mocco har jag i år suttit och pluggat mellan träningarna. För mig har det varit kanon. Och det har definitivt gjort att jag känner en större trygghet inför det som kommer nu.

Höstsolens skiner över Djurgårdens träningsanläggning bakom Gärdet i

Stockholm. Mattias Jonson har kört rehab, trots att han inte har någon match som väntar. Han är fortfarande anställd av Djurgården i ytterligare några månader. Fast skolan är viktigast nu. Förra veckan intervjuade Mattias sin gamla förbundskapten Lars Lagerbäck för ett arbete om ledarskap. Snart ska han även ställa sina frågor till Erik Hamrén.

- Det är en annorlunda roll för mig, säger Mattias och ler. När jag är klar i vår kommer jag att få något som kallas för "Management diploma for athletes".

Vi sätter oss på en bänk och tittar ut över träningsplanerna. I sex år har det här varit Mattias Jonsons andra hem. Han snurrar lite på fötterna så att den ena badtofflan, med texten "Nr 12. Jonson", halkar av.

- Ibland har man nog inte förstått hur bra man har haft det, säger han. Man har kommit hit, tagit en kaffe, snörat på sig skorna och spelat fotboll i två timmar. Det är lite skyddad verkstad. Du har många runtomkring dig som gör allt för att du ska kunna prestera så bra som möjligt när det är match. Jag säger att den verkligheten skiljer sig en del från många andra jobb. Mattias Jonson nickar.

- Visst är det så. Sedan har du bekräftelsebehovet också. Jag är ingen spelare som har sökt rampljuset, samtidigt har man vant sig vid det. Och man vet nog inte hur man reagerar förrän man väl står där i skuggan. När jag intervjuade Klas Ingesson berättade han att han som spelare såg fram emot dagen då ingen supporter eller journalist skulle bry sig längre. Sedan satt han ändå där efter karriären och längtade efter att telefonen skulle ringa.

- Exakt. Jag tror att omställningen ofta kan vara svårare än man tror. Även om man inte har levt ett liv i sus och dus under karriären gäller det att kunna gå vidare och hitta något meningsfullt. Det är väl det som är utmaningen för mig nu, kan man säga.

Är du skraj?

- Skraj kan jag inte säga att jag är. Särskilt inte nu när jag har skolan. Det är väl mer det här att gå från ett ganska inrutat liv i ett kollektiv till ett där man... ja, där man inte vet riktigt.

I början av nästa år är det dags för en ny säsong av "Mästarnas Mästare". Tv-programmet där före detta svenska idrottsstjärnor tävlar mot varandra har blivit en stor succé. Flera av deltagarna har också överraskat sig själva genom att ha tagit lekarna på största allvar när de väl har stått där - tillbaka i rampljuset för en kort tid

Själv blev jag nästan rörd av att se hur en person som Robert Prytz tycktes växa flera centimeter av att få känna sig uppskattad och stå i centrum igen. Samtidigt fanns det också något sorgligt i det. Man insåg vilken post-karriär tomhet han kom ifrån.

Janne Möller var lagkamrat med Robert Prytz när Malmö FF spelade Europacupfinal 1979. I dag är den före detta målvakten engagerad i ett nätverk vars syfte är att förbereda idrottare på livet efter karriären.

- Att man förbereder sig mentalt på det som kommer sedan är oerhört viktigt, säger Möller. För plötsligt står du där på en bakgata utan att någon bryr sig. Och givetvis hade jag brottaren Michael Ljungbergs öde i bakhuvudet när vi drog i gång.

I Janne Möllers nätverk ingår ett femtontal aktiva idrottare - både män och kvinnor - från olika sporter. De träffas några gånger per år, lagar mat, utbyter erfarenheter och lyssnar på inbjudna föreläsare.

- Det är egentligen inte särskilt märkvärdigt, säger Möller. Men bara att man pratar om det tror jag betyder mycket. Jag vet ju själv hur man resonerade som spelare: "Efter karriären? Äsch, det tar jag senare." Men även om jag klarade mig hyfsat är det farligt att tänka så.

Den svenska spelarföreningen erbjuder, liksom den tyska, karriärrådgivning för sina medlemmar. Generalsekreteraren Magnus

Erlingmark säger att "man tar frågan på största allvar" och berättar om en undersökning som visade att många spelare oroar sig för tiden som kommer efter fotbollen.

- Vi jobbar även på att ta fram olika utbildningsalternativ för spelarna, säger Erlingmark.

I dag är det vanligt att människor testat olika yrken och byter spår under arbetslivet. Varför skulle det vara svårare för en fotbollsspelare? Jag frågar Magnus Erlingmark varför just idrottare tycks behöva så mycket stöd.

- Inom fotbollen, säger Erlingmark, är det så naturligt att man verkligen brinner för det man gör. Det kanske man aldrig mer kommer att få känna i sitt framtida yrkesliv. Bara den omställningen kan vara svår mentalt. Och många spelare har kanske inte ens genomgått en gymnasial utbildning. Det har dock Mattias Jonson gjort. Erlingmark tror också att det snarare är generationen som kommer efter honom som kan få störst problem med omställningen. I dag finns det gott om unga så kallade supertalanger som aldrig ens har haft ett sommarjobb. Och även om man är lovande är det långtifrån säkert att man lyckas.

Ulf Baranowsky, ordförande för det tyska spelarfacket, får sista ordet här.

- Vår undersökning visar att bara en eller två spelare från

Bundesligaklubbarnas juniorlag når proffslivet. De allra flesta lyckas alltså inte. Det är dem vi aldrig hör om.

Av Johan Orrenius

johan.orrenius@expressen.se

FAKTA

Namn: Mattias Jonson.

Född: 16 januari 1974.

Position: Anfallare.

Nuvarande hemort: Stockholm.

Moderklubb: IFK Kumla.

Övriga klubb i karriären: Karlslund, Örebro SK, Helsingborg, Brøndby, Norwich, Djurgården.

Titlar: Svensk mästare med Helsingborg 1999, svensk mästare med Djurgården 2005, svensk cupmästare med Djurgården 2005, dansk mästare med Brøndby 2002, dansk cupmästare med Brøndby 2003.

Allsvensk debut: 18 april 1993 i matchen Helsingborg-Örebro (2-1).

Allsvenska matcher: 249.

Allsvenska mål: 69.

Landslagsdebut: 22 februari 1996 i matchen Japan-Sverige (1-1).

Landskamper: 59.

landslagsmål: 9.

Mästerskap: VM 2002, EM 2004, VM 2006.

Facit klubb för klubb (årstal/matcher/mål):

Örebro SK (1992-1995) 61/24

Helsingborg (1996-1999) 81/26

Brøndby (2000-2004) 131/40

Norwich (2004-2005) 28/0

Djurgården (2005-2011) 104/22

Publicerad 30 okt 2011 15:13

Uppdaterad 30 okt 2011 15:23

URL till denna sida: <http://fotboll.expressen.se/allsvenskan/1.2607437/efter-18-ar-i-eliten-nu-slocknar-stralkastarna>